

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: 78864 Article Cod:Y5SH19A6115 ISSN-P: 2538-3701

بایسته‌های جرم‌انگاری و کیفرگذاری نوین مسئولیت پزشکی و نسبت‌سنجی آن در نظام مسئولیت مدنی

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۴/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۰۹/۱۸)

امین حسنوند^۱

نویسنده و پژوهشگر برتر کشور و دارای تندیس پژوهشگر برتر از موسسه قانون یار

دانش آموخته بورسیه حقوق دانشگاه امام حسین علیه‌السلام

نویسنده برتر حوزه تألیفات برتر جشنواره علامه جعفری (رض)

چکیده

امروزه در مرامنامه حقوق جزای پزشکی، جرائم پزشکی شامل هر نوع فعل یا ترک فعلی است که قانون‌گذار آن را جرم شناخته، برای آن مجازات تعیین کرده و موجبات برهم خوردن نظم و امنیت در جامعه و مسئولیت مرتکبین آن را فراهم می‌آورد مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در منشور حقوق تعهدات، مسئولیت مدنی عنوانی است برای بیان الزام قانونی جبران ضررهای ناروا، خواه این ضرر ناشی از عهدشکنی و نقض پیمان و عهد باشد یا تخطی از تکلیف عدم اضرار به غیر. بنا علی‌هذا با توجه به نقش پراهمیت پزشکی در جامعه و آثار تخطی او از ضوابط حرفه‌ای، تخلفات پزشکی را باید الگوواره‌ای از تخلفات مدنی، کیفری یا انتظامی دانست. در دو دهه گذشته موضوع خطاهای پزشکی به یکی از دغدغه‌های جامعه پزشکی و بیماران بدل شده است که علیرغم پیشرفت‌های شگرف دانش پزشکی و تکنولوژی‌های نوین قرن بیست و یکم، خطاهای پزشکی همچنان در سراسر دنیا رخ می‌دهند. باری، شاید در بادی امر تلاش برای یافتن یک قالب منسجم و از پیش تعریف‌شده برای قرارداد پزشکی عبث و غیرمفید به نظر می‌رسد لکن باید توجه داشت که در هر حال زمینه‌ساز رابطه پزشک با بیمار خود قراردادی است که آن‌ها را به هم ارتباط می‌دهد و در مواردی که حدود و میزان مسئولیت به دلیل ابهام در قوانین مورد تردید قرار گیرد می‌توان از قواعد عمومی و اختصاصی عقد معهود برای حل

^۱ پست الکترونیکی: amin_hasanvand@yahoo.com

مشکلات استفاده نمود وانگهی مقنن در مقررات قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حاکم نمودن اصول نظریه تقصیر در مبانی مسئولیت مدنی پزشکی تغییر ایجاد نموده است. این چرخش مبنایی آثاری در پی داشته است که درعین حال موجباتی را برای سقوط ضمان طیب و میزان مسئولیت او در فرض اطلاع بیمار یا پرستار از صحت دستور پزشک موضوع نقداً اقرب این پژوهش است. بازجست جاری که به صورت توصیفی تحلیلی و درعین حال کتابخانه‌ای انجام شده است برآنست تا ضمن بسط و تحلیل تعهدات پزشک، حق بر سلامت را در بستر حقوق بشر تبیین و مسئولیت مدنی و کیفری پزشک را با سیری در قانون جدید مجازات اسلامی تفکیک می‌نماید.

واژگان کلیدی: مرامنامه، مسئولیت مدنی، خطای پزشکی، حقوق تعهدات، حقوق بشر

مقدمه

مسئولیت پزشک در طول تاریخ هر کشوری تحت تأثیر عوامل مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، شرایط متفاوتی را پشت سر گذاشته است (کریمی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۶، ۲۶). مسئولیت پزشکی پاسخگو بودن پزشک در قبال خسارتی است که به بیمار وارد می‌آورد و این خسارت، ناشی از انجام وظایف پزشکی محوله می‌باشد (حسین‌تبار و همکاران، ۱۳۹۵، ۵۴). مشهور است قصور پزشکی یک شبه جرم^۱ اهمالی است که توسط یک پزشک یا سایر متخصصین رخ داده و به ایجاد آسیب در بیمار منجر شده است (مصری و همکاران، ۱۳۹۰، ۳۵). به‌طور کلی تخلفات پزشکی می‌تواند شامل یکی از موارد تخلفات کیفری، مدنی و انتظامی باشد (علی محمدی، ۱۳۹۷، ۸). از منظر دکتترین حقوق مدنی مسئولیت به قصد قانونی شخصی اطلاق می‌شود که ضرری به دیگری وارد کرده است خواه این ضرر ناشی از تقصیر^۲ خود او باشد و یا اینکه از اعمال حق مشروع وی یا حتی در برخی موارد از عمل دیگری ناشی شود (خواجه پیری، ۱۳۹۹، ۱۵)؛ به عبارت دیگر مسئولیت تعهد و الزام قهری یا اختیاری و

^۱Tort

^۲ ماده ۹۵۳ قانون مدنی: «تقصیر اعم است از تفریط و تعدی»